

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE

DIRECTOR: CIRU ECONOMU

Licențiat în drept din Paris, Procuror-General la Înalta Curte de Casație

PRIM-REDACTOR: ION N. CESARESCU

REDACTOR-PROPRIETAR: I. S. CODREANU

ABONAMENTUL

Pe an, în România	35 lei
6 luni	18 "
3 luni	9 "
Străinătate: 40 lei pe an, 20	6 luni

*Apare de două ori pe săptămână
sub redacțiunea unui comitet*

Abonamentele se plătesc tot-d'a-una înainte

Redacția & Administrația
București, CALEA RAHOVEI—5
Lângă Palatul Justiției
TELEFON № 1698

S U M A R

Tot relativ la jurați, de d-l I. B. Georgescu;

JURISPRUDENȚĂ:

Curtea de Casație s. I: *Maria Constantin al Mariei cu Profira D. Bărbulescu ș. a.*;Curtea de apel din București, s. I: *Căpitan P. Bărescu fost Ștefănescu cu Minist. de Răsboi*;

Trib. Ilfov s. IV

Soc «Dacia România» cu X, cu o Adnotație de Cesar.

Un răspuns de d-l Ion Palade.

TOT RELATIV LA JURAȚI

«Nul ne le craint plus parmi les coquins, nul parmi les honnêtes gens ne le respecte plus. Son discrédit complet est proche, sinon sa fin.»

Tarde: Philosophie pénale.

Sunt câte-va decenii de când din toate părțile se ridică acuzațiunile bazate pe considerente întemeiate și pe statistici zdrobitoare în contra juraților, toate tinzând fie la ameliorarea instituțiunii aceștia—dacă posibil este—, fie la suprimarea ei.

De când cu ridicarea în Cameră a d-lui deputat B. Păltineanu revoltat de niște scandaloase achitări, în contra juraților, s'a au angajat și la noi o mulțime de discuțiuni contradictorii asupra chestiunii, atât în presa politică cât și în cea juridică.

De curând d-l Șt. Scriban, avocat, în «*Curierul Judiciar*» (No. 7 de la 25 Ianuarie 1907) reia chestiunea și expune cu multă claritate cea mai însemnată parte din relele de care suferă instituțiunea aceasta, formulează o mulțime de grave acuzați în potrivă-î, dar se oprește când e vorba să propue vre-un remediū, mulțumindu-se cu soluțiunea care azi nu mai poate împăca pe nimeni: menținerea ei, așa cum se găsește.

Cred că nu strică dacă vom da un mic istoric al juriului în țările de unde l'a transplantat

apoi mai toate statele continentale și după acestea și noi și dacă după ce vom vedea modul lui de funcționare acolo, și examina marile neajunsuri cu care s'a strecurat aiurea, ne mai este permis a sta la indoială între a menține sau suprima un rău ori cât de necesar ar părea el că este.

Așa în Anglia această instituțiune dăinuiește de secole și este născută din nevoile intime ale societății. De aci a fost copiată de toate țările. Acolo funcționează numai pentru judecarea acelor care vor să-și susție înaintea juraților complectă lor inocență, sau a acelor în contra cărora abia sunt indicii de culpabilitate. Jurații decid în unanimitatea voturilor, iar când nu sunt absolut toți de acord, se chiamă un alt juriū. Ei rămân la locurile lor până la terminarea procesului și nu se pronunță de cât asupra culpabilității în general prin cuvintele *guilty* sau *notguilty* (1).

În America, ca și în Anglia ei se pronunță tot cu unanimitate și dacă această condiție nu e împlinită, afacerea se amână pentru o altă sesiune. Acuzatul are facultatea de a întreba individual pe fie-care din jurați dacă verdictul exprimat este propria lui părere. Este aceasta o bună măsură de prevedere căci este știut și Sighele (2) a demonstrat-o până la evidență, că verdictele nu sunt tot-d'a-una simpla adunare a opiniunilor fie-cărui dintre membrii comisiunii.

Adesea s'a văzut jurați achitând criminali care și mărturisiseră crima. Rezultatul acesta ar fi fost înlăturat poate dacă n'ar fi interogats separat fie-care dintre jurați, înainte de a se da citire verdictului.

Acestea sunt garanții de o serioasă funcționare și este explicabil cum în țări ca acestea, instituțiunea juraților fiind și indigenă și tradițională să găsească apărători și sprijinitori.

În starea însă în care se găsește în țări ca

(1) Garofalo: La criminologie, pag. 389, Paris, 1895.

(2) Sighele: La fonte criminele, Paris, 1892.

Franța, Italia, Belgia, România etc., unde toate părțile ei bune s'au evaporat și nu au fost respectate de cât viciile, ea își merită numele de «institution prud'hommesque» dat de G. Tarde⁽³⁾.

În afară de aceasta ignoranța juraților, sensibilitatea lor nervoasă, influența excesivă exercitată asupra-le de avocați, caracterul aleatoriu al acestei justiții, coruptibilitatea lor în sfârșit, sunt rele cunoscute și trâmbițate nu numai de toți adepții antropologiei criminale care cer suprimarea instituțiunei, ci și chiar de susținătorii ca d-l Proal⁽⁴⁾, care speră că ea s'ar putea ameliora.

Că jurații sunt ignoranți în materia pe care sunt chemați s'o cerceteze, aceasta nu să mai discută. Știm cu toții că nu au nici cultura, nici priceperea necesară pentru a prinde firul care leagă atâtea chestiuni între ele și la care sunt ținuți să răspundă, că nu pot face examenul critic al probelor și argumentelor pro și contra ce se aduc. Numai cu bunul simț nu-și poate cine-va forma convingerea într'un caz adesea complicat, când e ținut să asculte martori, să citească piese din dosar, să compare probele și să răstălmăcească depozițiile.

Cât sunt de influențabili o vedem când îi privim cum stau prinși în mrejele iscusite ale declamațiunei avocaților, sau în ale celui de al doilea rechizitor pe care prezidentul se simte dator să-l facă mai în tot-deauna.

Cât sunt de coruptibili o știm din datele pe care statistica penală italiană ni le furnizează din abundență, iar cât sunt de dăunători societății prin criminalitatea pe care o sporesc achităriile lor scandaloase o putem afla din datele pe care tot o statistică—de data aceasta belgiană—ni le face cunoscute.

În condițiile acestea justiția lor nu poate fi de cât o justiție de hazard. Și nici nu ar putea fi în alt-fel când știut este că în aprecierea gradului de premeditare, a naturei și caracterului agentului, cât și în examinarea motivelor, a cauzelor determinante ale crimei, Jurații nu sunt conduși de nici o regulă, de nici o măsură, de nici o apreciere exactă, rămânând ca mai în tot-deauna verdictul să fie dictat fie de impresia momentului, fie de alte cauze din afară.

Dacă ar fi numai acestea invinuirile care se aduc juraților, dacă numai acestea ar fi rănile de care ei sufer, și încă ar trebui să ne gândim la desființarea lor.

Dar față cu noile tendințe în drept relativ la pedeapsă și la felul cum ea trebuie înțeleasă, față cu ideia individualizării pedepsei care predomină

azi toată știința pozitivă penală, jurații sunt și rămân nu numai o instituțiune grotească dar și daunătoare luptei angajată de societate în privirea criminalității. Jurații nu pot face operă de individualizare căci ei nu văd în crimă de cât o circumstanță izolată, și nici odată nu au făcut și nici nu pot face de cât să i aplice în mod brutal o pedeapsă abstractă, fără nici o preocupare de criminal. În stadiul în care a ajuns azi concepția despre crimă și pedepsirea ei, numai poate fi vorba de o proporționare a pedepsei cu răul material săvârșit sau cu gradul de criminalitate desfășurată în momentul actului, ci de stabilirea unei corespondențe între pedeapsă și perversitatea agentului, între corecțiune și virtualitatea sa criminală care trebuie oprită de a se mai manifesta din nou în alte acte. Se cere cu alte cuvinte înainte de ori-ce analiză psihologică a agentului, descoperirea în fie-care caz particular fundamentul ființei criminale, gradul ei de perversitate de *temebilită* după semnele anatomice și fiziologice, cauzele și mobilul faptului și în urmă corespondentul necesar ca barieră în contra pornirilor sale criminale. Oare, e cine-va care să poată conveni că acest rol dificil ar putea fi îndeplinit de jurați?

Când o instituțiune a ajuns să fie roasă până în inima ei de putrigai și de tot felul de viții și neajunsuri, când pe lângă toate acestea ea nu-și mai are nici rostul în niște vremuri care îi strigă inutilitatea în toate ocaziile, singurul mijloc de remediere găsesc că nu poate fi altul de cât: suprimarea.

Sunt însă și susținătorii ai juraților, care văd relele dar care nu se pot împăca cu ideia desființării lor. Principalele lor argumente pentru menținerea juraților ar fi: 1) că a intrat prea adânc în moravurile poporului; 2) că sunt o școală cetățenească; 3) că sunt mai liberi și independenți de cât actualii judecători; și 4) că sunt greu de înlocuit.

Să le examinăm pe rând și să vedem dacă pot sta în picioare. Și trec peste primul ca peste cel mai puțin întemeiat și repudiat chiar de partizanii sistemului tolerării; el ar putea fi temeinic numai într'o țară ca Anglia, unde instituțiunea aceasta este și indigenă și tradițională.

Argumentul al doilea susținut cu căldură de Tocqueville⁽⁵⁾ și rezumat în rândurile: «trebuie menținută (inst. juraților) ca o școală gratuită și tot-d'auna deschisă tuturor acelor care vin să se instruiască în privința drepturilor lor», cu tot respectul ce datorim unui atât de distins publicist, nu-l putem califica de cât de pueril.

(3) Tarde: Philosophie pénale cap VII Lyon, 1890.

(4) L. Proal: Le crime et la peine cap. XVIII. Paris 1899.

(5) Tocqueville: De la démocratie en Amérique, p. 183, tom. II.

Acuzatul, a căruia libertate, onoare și chiar viață depind de decizia judecătorilor săi, are dreptul de a avea judecători prezentând toate garanțiile de capacitate și de independență, iar nu judecători cari au nevoie încă să mai meargă la școală.

Manuel Silvela ⁽⁶⁾, un adept al școlii pozitive în Spania, ironizează argumentul acestuia zicând: «când se mărturisește că juriul este o mare școală, nu se afirmă că el însuși este acela care trebuie instruit, format, perfecționat, având în vedere erorile pe care le comite? Ce stimă merită această instituțiune când se recunoaște că jurații sunt chemați să învețe la școala cetățeanului condamnând pe nedrept și achitând în mod imprudent?»

S'a zis că jurații ar fi mai liberi și mai independenți de cât actualii judecători legați de un cod vechiu și recrutați fără nici o alegere. Acesta e argumentul și al d-lui S. Scriban, și d-sa mai adaugă că «magistratura de azi îi inspiră temere când e vorba de onoarea și libertate noastră».

Libertatea și independența juraților ne e cunoscută, căci vorbirăm de dânsa mai sus. Să fie oare însă adevărat, că așa stând lucrurile totuși jurații să fie o garanție mai mare pentru cetățean în contra abuzului autorității? Nimeni nu o crede, mai ales în materie de delictе comune. Trăim azi în vremuri când e aproape imposibil să se găsească un ministru de justiție în vre-otara civilizată și o magistratură atât de mult aservită lui, în cât să cășune asupra oamenilor cinstiți, acuzându-i și condamnându-i pentru delictе și crime imaginare.

Dar chiar de ar fi așa, adaugă cu drept cuvânt Garofalo ⁽⁷⁾, cine ne poate garanta că cei 12 cetățeni necunoscuți care formează Curtea cu jurați n'ar putea fi corupți de guvern tot atât de ușor, ba poate și mai ușor ca magistratii? Și d-sa arată cum instituțiunea aceasta în Franța în timpul Revoluțiunii și al Restaurației, precum chiar și în faimoasa Anglie a secolelor XVI și XVII, a fost tot-d'auna sluga credincioasă a celui mai puternic, plecându-se tuturor tiraniilor.

Și dacă azi nu ni se poate garanta că delictеle de presă sau politice ar putea fi imparțial judecate de judecătorii ordinari puși în serviciul politiceii partidelor, cine ar putea însă susține că ele sunt în tot-deauna imparțial judecate de acea comisie a juraților în care se strecoară prin recuzare pe lângă cei ce fie prin poziția lor socială, fie prin puterea sugestiunii sau convingerii pot să

influențeze verdictul, o majoritate care cu toate eforturile ce-și dă și după toate explicațiile ce i se face, încă nu poate ajunge să știe exact despre ce este vorba, de cele mai multe ori.

Mai e un argument și cel mai serios poate: greutatea înlocuirii lor. Cu cine să fie înlocuiți? Asupra acestui nod al chestiunii există o literatură penală foarte bogată, există o mulțime de păreri, multe șovăitoare, multe imposibil de pus în practică, însă și destule realizabile. Citez pe Ferri și Lombroso ⁽⁸⁾, Tarde ⁽⁹⁾, Garofalo ⁽¹⁰⁾, Vladimiroff ⁽¹¹⁾, Litovtchenko ⁽¹²⁾, R. Saleilles ⁽¹³⁾, etc., cari dau soluțiuni ce par a fi mai ușor de realizat.

Cea mai bună și cea mai practică mi se pare însă ideea d-lui R. Saleilles care vorbind de individualizarea legală și judiciară, conchide la crearea unui juriu tehnic pentru judecarea crimelor. Sunt de părere însă că acest juriu să funcționeze nu alături cu cel de azi — cum vrea d-l Saleilles — ci să l înlocuiască, rămânând numai el judecător al faptului, adică al raportului de cauzalitate materială, al chestiei de intențiune și de nebuție, tot el pronunțându-se și asupra alegerii pedepsei. Curtea ar rămâne ca și până acuma să fixeze durata. Care să fie însă norma de recrutare? D-l Saleilles crede că trebuiesc înălțurați cei cu cunoștințe sumare în ale dreptului penal cum sunt judecătorii de azi, și juriul să fie compus numai din specialiști: doctori, penaliști, directori ai închisorilor, profesori în ale dreptului etc. Numai cu modul acesta se va putea face o adevărată anchetă asupra criminalului, asupra antecedentelor sale, asupra detaliilor vieții sale, cu un cuvânt diagnostic naturei sale criminale și al gradului său de perversitate. Pedepsa care se va aplica agentului de către acest Juriu, nu va mai fi o sancțiune a crimei, ci o măsură de prevențiune, care poate fi saū de vindecare, dacă vindecarea mai e posibilă, saū în caz contrar de eliminare definitivă.

Totul are să se rezume deci, în acest sistem la clasificări de criminali și la procedee de individualizare. Și numai un juriu ast-fel constituit poate s'o facă. Nu e ultimul cuvânt al științei penale acesta, însă numai în direcțiunea aceasta cred că trebuiesc îndreptate cercetările.

Când opinia publică se va fi convins și ea cu

⁽⁸⁾ Ferri și Lombroso: Uomo delinquente II edit.

⁽⁹⁾ Tarde: La criminalité comparée 1902 și Philosophie pénale 1890.

⁽¹⁰⁾ Garofalo: op. cit.

⁽¹¹⁾ Vladimiroff: Recherches psychologiques sur la cour d'assises.

⁽¹²⁾ Litovtchenko: Psychopologie et cour d'assises. Ambii citați de Kovalevsky în Psychologie criminelle Paris 1903.

⁽¹³⁾ G. Saleilles: L'individualisation de la peine. Paris 1898.

⁽⁶⁾ M. Silvela: Le jury criminel en Espagne citat de Garofalo.

⁽⁷⁾ Garofalo: ob. citat, p. 395.

prisosință de insuficiența și inutilitatea juraților, atunci reforma tinzând la suprimarea lor va veni de la sine, fie sub o formă, fie sub alta.

I. B. Georgescu
Avocat, Craiova

30 Ianuarie 1907

JURISPRUDENȚĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S I

Audiența de la 12 Decembrie 1906

Președenția D-lui **CH. PHERECKYDE**, Prim-Președinte

Maria Constantin al Mariei cu Profira D. Bărbulescu ș. a.

Hotărâri.—Incheeri cari tranșează un drept contestat între părți.—Considerarea lor ca hotărâri judecătorești cari aș fi apelate în termenul prescrise de lege, fără a se putea ataca o dată cu hotărârea dată în fond — (Art. 323 Pr. civ. și 112 legea judecătorilor de ocol).

Orî de câte ori înainte de a se fi dat hotărârea definitivă asupra unui litigiu intervin încheeri prin care instanța nu încuviințează o măsură în vederea rezolvirei procesului, ci tranșează un drept contestat între părți, acea încheiere, având caracterul unei adevărate hotărâri, este supusă apelului său recursului în termenile prescrise de lege, și dacă partea n'a uzat înăuntrul acestor termene de calea de atac ce i era deschisă, numai poate ataca acele încheieri odată cu hotărârea dată asupra fondului, dacă numai este în termen de a opela acele încheieri.

Deciziunea No. 514/906. — Respins recursul făcut de Maria Constantin al Mariei, în contra sentinței tribunalului Neamțu No. 121/905, dată în proces cu Profira D. Bărbulică ș. a.

Curtea,

Ascultând pe d-l avocat Epure în desvoltarea motivului de casare;

D-l avocat Zottu. în combateri.

Deliberând,

Asupra motivului de casare:

«Violarea art. 323 Pr. civ. și 112 din legea judecătorilor de ocoale. În adevăr, tribunalul Neamțu prin hotărârea No. 121 din 4 Martie 1905, însușindu-și și motivele din cartea de judecată No. 226 prin care mi se respinge opoziția făcută asupra cărței de judecată a ocolului Buhuși din 24 Februarie 1904, nu este un jurnal premergător, ci are caracterul unei cărți de judecată dată asupra fondului, care trebuie apelată în termen de una lună.

«Am susținut și susțin, că jurnalul din 24 Februarie 1904 al judecătoriei ocolului Buhuși este un jurnal preparator care trebuia atacat pe căile de reformare prevăzute de lege odată cu cartea de judecată No. 184; în speță și așa cum a urmat judecata, nefiind acel jurnal de cât o hotărâre premergătoare care conform art. 323 Pr. civilă nu poate fi atacată cu apel de cât odată cu hotărârea asupra fondului».

Având în vedere că înaintea judelei de ocol intențându-se acțiune în partaj contra lui Nicolae T. Bezărău, autorul recurenței, judecătorul de ocol, printr-o încheiere din 24 Febr. 1904, a admis în principiu cererea

de eșire din indiviziune, înglobând în masa succesorală de împărțit niște pământ, care, după cum pretinde recurenții, nu făcea parte din masa succesorală, ci aparținea exclusiv lui Nicolae Bezărău; că tribunalul înaintea căreia s'a ridicat acest mijloc de apărare cu ocazia apelului contra hotărârei de partaj, găsind că jurnalul din 24 Februarie 1904 nu fusese apelat, în termenul prescris de lege, înlătură mijlocul de apărare invocat de recurent și respinge apelul;

Considerând că or de câte ori, înainte de a se fi dat hotărârea definitivă asupra unui litigiu, intervin încheieri prin cari instanța nu încuviințează o măsură în vederea rezolvirei litigiului, ci tranșează un drept contestat între părți, acea încheiere având caracterul unei adevărate hotărâri, este supusă apelului său recursului, în termenele prescrise de lege, și dacă partea n'a uzat înăuntrul acestor termene de calea de atac ce i era deschisă, nu mai poate ataca acele încheieri odată cu hotărârea dată asupra fondului, dacă nu mai este în termen de a opela acele încheieri;

Că așa fiind, întru cât prin încheierea de la 24 Februarie 1904, judele de ocol rezolvase atât chestiunea numărului loturilor ce urma a se face precum și aceia a totalului masei succesorală de împărțit, chestiuni care făcea obiectul litigiului dintre părți, partea nemulțumită urma să atace acea încheiere cu apel în termenul de o lună de la pronunțare prescris de lege;

Că nefăcând'o în acest termen a pierdut dreptul de a mai pune în discuțiune masa succesorală de împărțit și, din acest punct de vedere, tribunalul n'a violat nici un text de lege, declarând apelul neadmisibil în această privință;

Pentru aceste motive, Curtea, respinge, etc.

CURTEA DE APPEL DIN BUCUREȘTI, SECȚIA I

Audiența de la 2 Februarie 1907

Președenția D-lui **SC POPESCU**, Prim-Președinte

Căpitan P. Bărsescu fost Stefănescu cu Minist. de Răsboi

Deciziunea civilă No. 80

Legea pozițiuni ofițerilor din 1906 — Perderea gradului numai în cazurile anume prescrise de lege. — Trecerea la reformă a unui militar. — Cazurile când poate fi admisă. — Dreptul militarului vătămat, prin trecerea ilegală a lui la reformă, de a cere daune pe calea ordinară la instanțele civile competente în urma desființării consiliului de stat. — Contencios administrativ. — Actele supuse judecării contenciosului. — Acte definitiv executate la 1 Septembrie 1905. — Dreptul instanțelor ordinare a judeca ilegalitatea lor. — Condițiunile sub care un ofițer în activitate bolnav, poate fi reformat. — Dispozițiunii din regulament. — Dacă ele pot modifica legea pe care o reglementează. — Nefacerea de recurs în contra procesului verbal al comisiei medicale. — Dacă ridică părții dreptul a cere daune pentru violare de lege. — (Art. 1, 10, 16 și 17 din legea poziției ofițerilor. — Art. 36 și 93 din constituție și art. 91 din legea contenciosului administrativ).

Conform art. 1 din legea pozițiunei ofițerilor din 16 Maiu 1906, gradul este proprietatea ofițerului și nu se poate perde de cât în cazurile prevăzute de lege, iar pe de altă parte, pentru ca poziția din activitate a unui ofițer să înceteze, trebuie neapărat ca una din condițiunile art. 7 din sus zisa lege să fie îndeplinită;

Că din acestea rezultă că, atunci când, în contra dispozițiunilor clare și categorice ale acestor texte de lege, Ministerul de război ridică unui militar dreptul de proprietate al gradului său în activitate, îi vatămă un drept dobândit și o ase-

menea vătămare dă dreptul celui vătămat a intenta acțiune în daune, conform art. 998 C. civ.

2. Conform dispozițiilor art. 51 din legea de la 13 Februarie 1864 care a înființat consiliul de stat, particularii a le căror drepturi se află vătămate prin vr'o măsură administrativă, puteau reclama consiliului de stat în contra hotărârilor Miniștrilor date cu exces de putere sau cu călcarea legilor și regulamentelor în ființă;

Că dacă însă, consiliul de stat a fost desființat în privința afacerilor de natură contencioasă, ele însă au trecut în principiu în competența instanțelor judecătorești ordinare, cari au o competență generală în materie de contencios administrativ, ori de câte ori reprezentanții puterii executive, prin actele lor de administrație, vatămă un drept dobândit.

3. De și prin legea contenciosului administrativ, procesele de această natură, s'a dat în competența Inaltei Curți de casație, totuși prin art. 91 din acea lege, Inalta Curte nu poate fi sesizată de cât de actele administrative date înainte de 1 Septembrie 1905, neexecutate încă definitiv, iar nu și de acele acte executate deja, cari rămân în competența instanțelor ordinare, singure în drept a se pronunța asupra daunelor pretinse.

4) După art. 10, 16 și 17 din legea asupra poziției ofițerilor, ofițerul în activitate, nu poate fi trimis înaintea comisiunii medicale de reformă pentru cauză de boală, de cât după ce a avut un concediu de 6 luni în activitate, și după un alt concediu de 6 luni în disponibilitate, fără nici o distincțiune în ce privește natura boalei de care este isbit ofițerul, sau gravitatea ei.

5) Conform art. 93 din constituțiune, pe cale de regulament, nu se poate modifica legea a cărei reglementare se face, și într'un așa caz, instanțele judecătorești sunt în drept a înlătura dispozițiile regulamentului care modifică legea.

6) Faptul unui militar de a nu uza de dreptul de recurs în contra procesului verbal al comisiunii medicale de reformă nu poate să îi ridice dreptul de a cere daunele ce a suferit prin violarea unor anumite texte de lege de către Ministerul de Răsboi, care era ținut să le respecte.

S'a ascultat d-l avocat Urlățeanu în susținerea apelului.

D-l avocat Vrăbiescu în combateri.

Curtea, deliberând,

Asupra apelului făcut de Căpitanul Procopie Bărsescu în contra sentinței Tribunalului Ilfov secția III-a No. 162/906;

Având în vedere că prin menționata sentință apelată, Tribunalul a respins ca nefondată acțiunea în daune interese intentată de Căpitanul Procopie Bărsescu în contra Ministerului de Răsboi;

Ascultând pe părți în dezbateri și văzând actele prezentate în instanță precum și concluziunile scrise atașate a dosarul cauzei;

În ce privește excepțiunea de necompetință ridicată de avocatul Ministerului de Răsboi:

Având în vedere că avocatul Ministerului de Răsboi a invocat atât înaintea primei instanțe cât și azi în apel excepțiunea de incompetență susținând, că instanțele ordinare judecătorești nu pot pipăi și critica legalitatea înaltului decret regal cu No. 3539 din 13 Februarie 1901, prin care a fost reformat Căpitanul Procopie Bărsescu, și nici cerceta modul cum a fost dată decizia consiliului de reformă în contra căreia, până la înființarea Contenciosului Administrativ, nu exista nici o cale de recurs sau revizuire, că faptul pentru care se plânge apelantul fiind un fapt petrecut și executat cu mult înainte de 1 Septembrie 1905, epoca înființării Contenciosului Administrativ, el nu ar fi putut fi atacat cu recurs nici chiar înaintea acestei instanțe;

Având în vedere că reclamantul Căpitanul Procopie Bărsescu prin acțiunea intentată în contra Ministerului de Răsboi nu contestă legalitatea înaltului decret regal prin care a fost trecut în stare de reformă și nici nu susține că s'a dat rău decizia de reformă, necerând prin acțiunea sa revocarea zisului decret regal sau reintegrarea sa în activitate, ci pretinde că Ministerul de Răsboi l'a trimes fără timp înaintea Comisiunii de Reformă, trecând peste dispozițiunile art. 10, 16 și 17 din legea poziției ofițerilor, că prin acest fapt ilegal i s'a vătămat un drept dobândit, fapt pentru care a și cerut daunele interese arătate în acțiunea de față;

Considerând că conform art. 1 din legea asupra poziției ofițerilor din 16 Maiu 1906, gradul este proprietatea ofițerului și nu se poate pierde decât în cazurile prevăzute de lege;

Considerând că pentru ca poziția din activitate a unui ofițer să înceteze trebuie neapărat ca una din condițiunile art. 7 din sus zisa lege să fie îndeplinită;

Că atunci când în contra dispozițiilor clare și categorice ale acestor texte de lege Ministerul de Răsboi îi ia după cum pretinde reclamantul, dreptul de proprietate al gradului său în activitate, îi vatămă un drept dobândit;

Considerând că vătămarea unui drept dobândit dă drept celui vătămat a intenta o acțiune în daune interese conform art. 998 C. civ.;

Considerând că conform dispozițiilor art. 51 din legea de la 13 Februarie 1864 care a înființat consiliul de stat, particularii ale căror interese se află vătămate prin vr'o măsură administrativă, puteau reclama consiliului de stat în contra hotărârilor Miniștrilor date cu exces de putere sau cu călcarea legilor și regulamentelor în ființă, că deși prin art. 131 din Constituția de la 1866, astăzi art. 130 s'a desființat Consiliul de stat relativ la afacerile de natură contencioasă, ele însă au trecut în principiu conform art. 36 din Constituție în competența instanțelor judecătorești ordinare, care au o competență generală în materie de Contencios Administrativ ori de câte ori reprezentanții puterii executive prin actele lor de administrație, acte care nefiind acte de guvernământ propriu zise vatămă un drept dobândit;

Considerând că trecerea unui ofițer în pozițiunea de reformă este un act de autoritate administrativă, el fiind țărmurit cu anume limite de o lege specială, că violarea dispozițiilor acestei legi se poate stabili ori-când și prin urmare controla de instanțele judecătorești ordinare pentru a se vedea dacă acțiunea în daune interese este fondată;

Considerând că deși prin legea Contenciosului Administrativ procesele de această natură s'au dat în competența Inaltei Curți de casație, totuși prin art. 91 din menționata lege, Inalta Curte de casație nu poate fi sesizată de cât de actele de Administrație date înainte de 1 Septembrie 1905 încă neexecutate definitiv, în cazul de față, actul administrativ de trimetere la reformă a Căpitanului Procopie Bărsescu executându-se definitiv cu mult înainte de promulgarea acestei legi, rămâne dar a fi examinat de instanțele ordinare judecătorești com-

petinte a se pronunța asupra daunelor interese reclamate.

In fond,

Având în vedere că reclamantul Căpitan Ștefănescu azi Bârsescu, prin acțiunea intentată cere a se obliga Ministerul de Război să-i plăti sumă 150.000 lei daune interese pentru prejudiciul material și moral suferit prin faptul trimeterii sale înaintea comisiei de reformă pentru cauză de boală incurabilă, fără ca condițiunile prevăzute de legea poziției oficerilor să se fi respectat;

Având în vedere că din actele prezentate de apelant, se constată în fapt următoarele:

Căpitanul Procopie Ștefănescu din Batalionul 5 Vânători, se îmbolnăvește și intră în spitalul militar din Galați în ziua de 5 Iunie, suferind de gastrită cronică — cu vertige —. După 14 zile iese din spital cu un certificat de concediu de o lună de zile cu mențiunea că acest oficer nu poate face serviciu până la plecare în concediu. La 17 Iulie, intră în spitalul central din București de unde la 23 Iulie iese cu un certificat de concediu de boală pentru 90 de zile, certificându-se că suferă de «scleroza cordoanelor posterioare incipiente cu manifestări cerebrale» și că are nevoie de un concediu medical de 90 zile, certificate făcută de medicul secundar, medicul șef al serviciului și de către medicul șef al zisului spital. Acest certificat medical s'a aprobat pe cale erarhică de toate autoritățile militare superioare până la Minister, iar Ministerul de război dispune trimeterea oficerului bolnav înaintea comisiei de reformă. Comisiunea medicală de reformă în ședința de la 28 Septembrie 1901, găsim că Căpitanul Procopie Ștefănescu este atins de «tabes dorsal», a declarat că suferă de o boală incurabilă și că nu-și mai poate continua serviciul în nici unul din elementele armatei. La 13 Noembrie 1901 după raportul Ministrului de Război se semnează înaltul decret regal prin care numitul Căpitan se trece pe ziua de 1 Decembrie 1901 în poziție de reformă pentru infirmități incurabile dobândite în timpul serviciului, însă nu din cauza serviciului fără a mai fi trecut în vr'un element al puterii armate.

Mai târziu Căpitanul Procopie Ștefănescu însănsându-se, solicită Ministerului de Război rechemarea sa în activitate sau într'un serviciu echivalent, cerere ce nu i se ia în considerațiune, de oare ce este reformat și nu contează în nici unul din elementele armatei, recomandându-i a se adresa Ministrului de Finanțe de care depinde legea generală de pensii. Adresându-se apoi Ministrului de Finanțe, se găsește că numitul Căpitan nu se află în previziunile art. 28 din legea pensiilor;

Având în vedere art. 10, 16 și 17 din legea asupra poziției oficerilor;

Considerând că după dispozițiunile acestor texte de lege, oficerul în activitate nu poate fi trimis înaintea comisiei medicale de reformă pentru cauză de boală de cât după ce a avut un concediu de 6 luni în activitate și după un alt concediu de 6 luni în disponibilitate;

Considerând că dispozițiunile citatelor texte de lege sunt clare și categorice, nu face nici o discuțiune în ce privește natura bolii de care este izbit oficerul precum și în ce privește gravitatea ei, că ceea ce a voit legiuitorul creind aceste dispozițiuni, a fost să lase oficerului lovit de boală, timpul necesar căutării sănătății ori-cât de grav ar fi atinsă sau s'ar arăta de medici prin constatările lor că boala prezintă gravități de așa natură în cât îi autoriză a zice că este incurabilă;

Considerând că acest mod de a vedea, se confirmă îndeajuns prin dezbaterile foarte luminate ce au avut loc în Senat în ziua de 20 Martie 1903, asupra adăogirii al. c de sub art. 26 și votării art. 27 bis, din legea poziției oficerilor, rămâind bine constatat că aceste adăogiri privesc numai nedestoinicia militară provenită din cauză de slăbiciuni corporale sau mintale, pentru care caz se poate reforma un oficer de ori-ce grad cu avizul dat de consiliul superior al armatei, că în toate cazurile de boală unde constatarea ei depinde de modul de a vedea al medicilor și asupra cărora foarte adesea ori se pot

înșela, să se acorde concediile prevăzute de art. 10 din legea poziției oficerilor și numai după împlinirea celor 6 luni de disponibilitate, oficerul să fie trimis înaintea comisiei medicale conform art. 17 din zisa lege;

Considerând că Ministerul de Război trimetând înaintea comisiei medicale de reformă pe Căpitanul Procopie Ștefănescu azi Bârsescu, înainte de timp fără să se fi conformat dispozițiunilor art. 16 și 17 din legea poziției oficerilor și obținând în urma acestei trimeterii ilegale, un aviz favorabil reformării ce s'a și executat, a cauzat un prejudiciu numitului oficer ce este ținut a repara;

Considerând că deși avocatul Ministerului de Război susține că Ministerul a fost autorizat a trimete pe ofițer de îndată înaintea comisiei medicale de reformă din cauza gravității bolii arătate în certificatul de concediu, acest argument este cu desăvârșire nefondat, de oare-ce art. 16 din legea poziției oficerilor nu face nici o distincțiune între infirmitățile care fac pe ofițer impropriu serviciului militar și, în tot cazul, în speță era chestiunea de boală gravă, iar nu de infirmități fizice care ar fi constituit în vederea art. 27 bis din legea modificată din 1903, o nedestoinicie pentru serviciul armatei;

Considerând că nici dispozițiunile art. 14 din regulamentul aplicării acestei legi nu poate pune la adăpost pe Minister de violarea art. 17 din menționata lege, de oare-ce acest articol a căutat să explice dispozițiunile art. 17 și a făcut distincțiune pe care textul legii nu le face, și în tot cazul adăogând la lege când prevede că pentru infirmități se poate trimete oficerul de îndată înaintea comisiei medicale de reformă — aceasta constituie o modificare a legii și conform art. 93 din Constituție pe cale de regulament nu se poate modifica legea a cărei regulamentare se face — și într'un așa caz instanțele judecătorești sunt în drept a înlătura dispozițiunile regulamentare care modifică legea, prin urmare și acest motiv invocat de intimat este nefondat;

Considerând că faptul semnării de către Căpitanul Procopie Ștefănescu a procesului-verbal al comisiei medicale, formalitate cerută de regulamentul aplicării legii poziției oficerilor, nu poate fi invocat de Minister ca un consimțământ al său asupra modului de procedare al Ministerului, dat fiind starea lui de boală în acel timp;

Considerând că faptul numitului Căpitan de a nu uza de dreptul de recurs în contra procesului-verbal al comisiei medicale de reformă, drept ce în acel timp se discuta dacă chiar este admisibil și în definitiv s'a rezolvat că nu există acel drept, nu poate să-i ridice dreptul de a cere daunele ce a suferit prin violarea unor anumite texte de lege, de Ministerul care era ținut să le respecte, și din nerespectarea cărora s'a creat căpitanului Ștefănescu situația de azi, starea de reformă;

Având în vedere că apelantul azi în instanță cere a i se acorda ca daune materiale suma de 75.360 lei lăsând pagubele morale la aprecierea Curței;

Considerând că prin faptul reformării, Căpitanul a fost trecut la pensie cu o pensie de 126 lei, a fost dar privat de o parte însemnată a lefei de Căpitan în activitate;

Având în vedere însă faptul că azi se găsește în deplină sănătate și că în așa condițiuni fizice și intelectuale, activitatea sa o poate întrebuița cu succes și într'o altă direcțiune, cu timpul ce dispune prin împrejurarea că nu mai este militar, activitate care îi poate produce cel puțin atât, în cât să fie cu mult împușnată paguba ce a avut prin reducerea lefei de Căpitan numai la pensunea de 126 lei lunar;

Având în vedere că în așa condițiuni suma cerută de apelant este exagerată și Curtea apreciind o reduce fixând-o la suma de 15.000 lei;

Pentru aceste motive, redactate de d-l consilier Gr. Ștefănescu, Curtea, admite apelul, etc.

(ss) Sc. Gr. Popescu, Ștefănescu, M. Vidrascu.

Grefier (s) N. Brătianu

Opiniune

De acord cu majoritatea Curței, asupra admiterii în principiu a acțiunii de față, ca fiind incontestabil întemeiată în drept, difer însă în ce privește cuantumul daunelor acordate reclamantului;

În adevăr, capitalul de 15.000 lei, producând un venit relativ neînsemnat de 750 lei anual, este departe de a repara prejudiciul încercat de căpitanul Bârsescu, dat fiind-că acest militar a fost reformat la vârsta de 41 ani când îmbrățișarea altei cariere, care să echivaleze cu aceea pe care a fost silit să o părăsească, este un lucru greu, dacă nu imposibil de realizat. Trebuie dar ținut seamă, în fixarea daunelor în prim loc de daunele materiale ce decurg pentru reclamant din noua situațiune ce i s'a impus și apoi într'o măsură mai ușoară trebuie luat în considerație și prejudiciul moral, care deși mai greu de apreciat în bani, urmează totuși să fie reparat, căci nu se poate tăgădui că reclamantul a trebuit, în mod normal să se simtă foarte mult atins moralmente, fiind obligat a-și părăsi cariera, căreia se destinase și aceasta tocmai la vârsta când era mai destoinic a munci cu profit și pentru el și pentru cariera sa. Cu privire la daunele materiale cată a se ține seamă de faptul că după certificatele medicale ale D-rilor Buicliu și G. Marinescu, Căpitanul Bârsescu nu prezintă nici o urmă de leziune apreciabilă — nici vorbă despre «tabes» pentru care a fost reformat—așa că dacă numitul Căpitan ar fi beneficiat de concediul de 6 luni și disponibilitatea pe alte 6 luni, la care legea îi dă dreptul, și în care timp diagnosticul s'ar fi putut verifica, evident că reclamantul ar fi rămas în armată și ar fi putut, după toate probabilitățile servi în gradul de Căpitan până la vârsta când se face trecerea la pensie din oficiu pentru limită de vârstă — cu o pensie mult mai mare de cât aceea de 100 lei ce primește astăzi — fără a mai vorbi de posibilitatea unei avansări în grad, față cu lipsa oricărei imputări în cariera sa;

În vederea acestora și ținând seamă și de câștigul ce mai poate realiza Căpitanul Bârsescu în lipsa serviciului militar, sub semnătul sunt de părere a se obliga Ministerul de Război — căreia îi rămâne acțiunea de regres contra prepusului său — ca să plătească Căpitanului Bârsescu suma de 25.000 lei, ce-ar constitui o despăgubire echitabilă pentru el, și e departe de a fi ocaziunea unei îmbogățiri nedrepte.

(s) G. Buzdugan.

TRIBUNALUL ILFOV, Secția IV

Audiența de la 9 Noembrie 1906

Președenția d-lui TH. MAGHERU, Membru

Jurnalul No. 6928

Daune interese.—Quasi delict.—Natura lui este civilă chiar când izvorăște dintr'un act sau un fapt comercial.

Daunele interese provenind dintr'un quasi delict, sunt de natură civilă și deci de competența Tribunalului civil, chiar când sorgintea acestui quasi delict este într'un act sau un contract comercial.

Tribunalul deliberând,

Asupra incidentului ridicat de pârâta Societatea de asigurare Dacia România prin avocatul său;

Având în vedere că din cuprinsul art. 3 și 4 C. com. rezultă că legiuitorul român în afară de actele prevăzute în chip deslușit în art. 3 a rezervat competenței tribunalelor comerciale, ori-ce alt contract sau obligațiune a vre unui comerciant, afară numai dacă natura lor nu este cu totul civilă sau dacă necomercialitatea rezultă din însuși cuprinsul acelor acte;

Considerând că un act nu este reputat comercial de cât atunci când are drept obiect o speculațiune comercială sau când se găsește în strânsă și indivizibilă legătură cu un act cu adevărat comercial;

Considerând că de și așa numita teorie juridică «accesoriului» în materie comercială este azi universal admisă și că de și un noian de hotărâri judecătorești au consfințit-o, totuși ea nu trebuie să fie exagerată dându-i-se o extensiune nejustificată care ar conduce la modificarea chiar a naturii actelor juridice, transformând în comerciale obligațiunile cari prin natura lor intimă sunt și trebuie să rămână civile;

Considerând că, cestiunea ce se prezintă azi Tribunalului spre deslegare este de un interes superior însăși intereselor profesionale ale părților, cestiunea din care se exclude în același timp ori-ce idee comercială și anume: a se stabili ce reparațiuni civile datorează pârâta Societate de asigurare «Dacia România» reclamantului, pentru acuzațiunea nedreaptă ce ia adus în 1904, invinându-l de abus de încredere, traducându-l în fața judecătorilor corecționali și cauzându-i ast-fel un prejudiciu atât moral cât și material;

Considerând că, de și faptele de care Societatea învinuia atunci pe reclamantul de azi își aveau origina îndepărtată într'un act comercial în reclamațiunile sale însă de atunci, numita Societate nu a arătat însă nici odată că reclamantul ar fi comis vre-o faptă reprehensibilă din punct de vedere strict comercial, ci îl învinuia de săvârșirea unui adevărat delict de drept comun;

Considerând că acuzațiunea mai sus pomenită fiind găsită neîntemeiată de judecătorii competenți potrivit principiilor de drept general admise, Societatea de asigurare «Dacia România» rămâne obligată față de reclamantul de azi, quasi ex delicto, conform art. 999 C. civ.;

Considerând că natura acestui quasi delict este cu desăvârșire civilă într'un cât comercialitatea sa nu poate fi nici un moment presupusă, atât pentru motivele mai sus expuse, cât și pentru motivul că el naște dintr'o culpă a Societății care a lipsit de la niște îndatoriri sociale din viața sa civilă, iar nu din viața sa comercială;

Că aceasta este atât de adevărat în cât chiar despăgubirile ce ar lua naștere din existența acestui quasi delict, sunt civile prin însă-și firea lor, lucru care nu a fost nici odată contestat de nimeni;

Că, prin urmare, cestiunea de daune interese ce se prezintă astăzi judecății Tribunalului, întrecând cu mult prin chiar esența sa intimă natura cauzelor ce sunt deferite de legiuitor, judecătorilor de comerț, face parte din cestiunile ce urmează a fi cunoscute potrivit art. 4 C. com. de judecătorii obișnuiți.

Pentru aceste motive redactate de d-l Judecător Supleant, Tribunalul, respinge incidentul și reține cauza, etc.

(ss) T. Magheru, Comnen

Grefier (s) D. Dumitrescu

Adnotație. — Societatea «Dacia-România» a acuzat în 1904 pe unul din funcționarii săi de abuz de încredere, l'a dat judecății și acesta a a fost aquitat constatându-se că nu a fost abuz de încredere.

Pentru acest fapt Societatea a fost chemată în judecată pentru a plăti daune.

Speța ce se prezenta Tribunalului, prin urmare, era o cerere de daune provenite dintr'un quasi-delict.

Tribunalul, cu foarte mare cuvânt a decis că această afacere e civilă, de și Societatea este co-

mercială și de și faptele pentru cari fusese acuzat funcționarul proveneauă din operațiuni comerciale, pentru că dacă, pentru a determina comercialitatea unui act trebuie să ne uităm la cauza de la care emană, nu e mai puțin adevărat că în speța judecată de Tribunal era vorba de un fapt distinct de operațiunile obicinuite ale Societății, fiind-că n'ar putea pretinde Societatea că faptele sale obicinuite de comerț sunt de a bănuși pe funcționarii săi și a-i acuza de abuz de încredere.

Când Societatea a formulat acuizarea, a eșit din cadrul operațiunilor sale comerciale, n'a făcut un act de comerț; din contră a făcut un act civil și mai mult social care, a dat naștere unui quasi delict, un alt fapt juridic cu desăvârșire necomercial.

Dar cestiunea este prea învederată pentru a merge mai departe.

Cesar

UN RĂSPUNS

Libertatea de a critica o producțiune literară sau științifică, o are ori-cine. Une ori, în practică, se întâmplă că critica devine haină și ușor alunecă pe tărâmul afirmațiunilor nejustificate și insinuărilor abile; se mai întâmplă că, din obiectivă cum trebuie să fie, devine personală.

Iar din două articole publicate în două recente numere ale *Curierului Judiciar*, cu privire la o carte scoasă de mine: *Codul Caragea, adnotat*, ușor poate constata un observator imparțial o grămadă de afirmațiuni inexacte și insinuări ghibace. Personal, constat că înfățișarea obiectivă a pomenitelor articole nu poate să acopere nota personală, *dușmănoasă*, ce străbate la fie-care rând.

Nu răspund și nu dau atenție la nimic din ceea ce, în citatele articole, e îndreptat în potriua mea personal.

Dar mă simt dator, obligat chiar, a da lămuriri publicului și *oamenilor drepti*, în ceea ce privește afirmațiile și insinuărilor citatelor articole; căci aceste două atitudini se prezintă suficient obiective.

«Asămănările» între lucrarea mea și lucrarea lui Brăiloiu sunt împrumuturi pe care *conștient* și *cinstit* le-am făcut.

Cei ce cetesc cu bună cuvință lucrarea mea vor găsi la introducere p. XXX—XXXII indicate sursele în ce privește comentariul de drept vechi. Un împrumut mărturisit și citat nu poate fi considerat «*plagiat*». Cantitativ și ca importanță juridică, comentariul pus în notițe stă în proporția de: *două-zeci și cinci* notițe de drept vechi luate din edițiunea Brăiloiu față cu *cinci sute două spre zece* notițe puse de mine, ca comentariu de drept modern.

Ceea-ce se poate considera ca *lipsări* în cartea mea, sunt lucruri pe care *voluntar* nu le-am pus acolo. Căci mi s'a părut nimerit să pun într'un volum aparte, modificările survenite, cu con-

siderațiunii de evoluția dreptului vechi. Apariția lucrării va justifica cele spuse aici.

Textul legiurii prezentat de mine e reprodus după manuscrisul original al legiurii Caragea. Două probe se pot aduce, și anume: prima probă din chiar textul prezentat de mine în comparație cu textul edițiunii Brăiloiu sau Bujoreanu. Nici una din aceste edițiuni nu păstrează cuvintele vechi *list*, *iproci* etc., înlocuite în citatele edițiuni cu termenul modern corespunzător și care cuvinte vechi se găsesc în manuscrisul original; a doua probă e următoarea:

Academia Română
No. III. 916

Academia Română
Oficial

D-lui

Timbru

1 leu

Ion Palade, avocat

Str. Loco

CERTIFICAT

La cererea d-lui *Ion Palade*, avocat, domiciliat în București str. . . înregistrată la No. 916 din 17 Februarie, subsemnatul făcând cercetări în condica de zi cu însămnarea persoanelor ce fac studii în cabinetul manuscrisurilor am constatat și certific că d. Ion Palade în zilele de 13, 15, 16, 18, 19, 20, 21 Septembrie 1906 a *consultat și copiat* manuscrisul original cu No. 2322 al condicei Caragea și exemplarul tipărit în anul 1818 al aceleași condici, purtând numărul bibliotecii S. 5768

Bibliotecarul Academiei Române
I. Bianu

No. III. 916

1907 Februarie 17.

La acestea se reduce conținutul obiectiv al celor două articole. — Inchei cu o considerațiune omenească.

Cele ce am spus eu aici sunt exacte. Și așa fiind nu epitetul de injust, sau insinuator se poate aplica criticului de care mă plâng. Căci fie-care dintre noi a putut fi, în sufletul lui — o clipită măcar — injust sau alt-fel.

Dar ceea ce la noi oamenii robiți *une-ori* de clipe trecătoare (și pe care clipe le înlăturăm cu *cinstea*) e ceva așa ca un noruleț care se încearcă să întunece soarele cel mai luminător de vară, și nu reușește—la *omul* a căruia zise le-am examinal adineași clipele ce întunecă se prelungesc atâta!

Și din eternizarea lor reese întunericul de ne-străbătut și pieirea veșnică: «*lipsa de iubire*».

Căci criticul meu *nu* iubește.

Asta e pedeapsa lui.

Mulțumindu-vă de ospitalitatea ce ați dat-o unui năpăstuit, bine-voiți a primi, venerate Domnule Director, distinse atențiunii din parte-mi.

1907 Februarie 26

Ion Palade
Avocat